

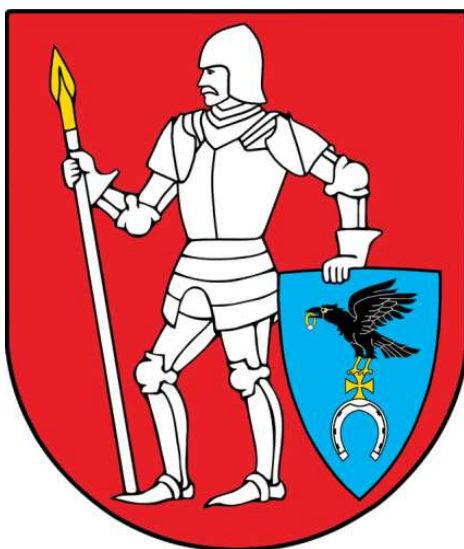
Załącznik

Do uchwały nr /XVI/88/2016

Rady Gminy Kulesze Kościelne

z dnia 24 listopada 2016 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY KULESZE KOŚCIELNE
NA LATA 2016 -2024**

KULESZE KOŚCIELNE 2016

Opracowanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuleszach Kościelnych ,
przy współpracy Urzędu Gminy ,
instytucji i organizacji społecznych z terenu gminy.

**Dane do diagnozy i planowania wykorzystano ze
Strategii Rozwoju Gminy na lata 2015-2022.**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	6
1. DEMOGRAFIA	8
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	11
3. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY	16
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	34
1. WIZJA STRATEGICZNA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	35
2. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII	39
III ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	42
ZAKOŃCZENIE	43

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych, stanowi obok rozwoju gminy, jedno z najważniejszych zadań. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z przepisami prawa, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Dnia 27.02.2006 roku dokument Strategii został przyjęty przez Radę Gminy na lata 2006-2016 uchwałą nr 196/XXXIV/06 . W 2016 r. podjęto decyzję o opracowaniu nowego dokumentu strategicznego, oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy.

Koordinator dotychczasowej strategii dokonał analizy realizacji zaplanowanych w poprzednim dokumencie celów i zadań, przeprowadził ocenę potrzeb wśród społeczności i instytucji. Zweryfikował też dane diagnostyczne oraz przyjęte uchwałami Rady Gminy Strategię Rozwoju Gminy na lata 2015-2022 i programy społeczne. Na podstawie wyników tych działań opracowano poniższy dokument strategiczny. Wykorzystano w nim zebrane, aktualne informacje, prognozy i tendencje opisane w przyjętej Strategii Rozwoju, co znacznie ułatwiło kolejność i zakres prac nad dokumentem.

Diagnoza stanu gminy została przygotowana w oparciu o dane statystyczne pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Wysokim Mazowieckim i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz partnerów gminy Kulesze Kościelne. Korzystano również z opublikowanych badań, analiz i raportów sytuacji społeczno – gospodarczej dla województwa podlaskiego i kraju.

Dokument prezentowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kulesze Kościelne na lata 2016-2024 składa się z 3 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno - stan aktualny sytuacji społecznej w gminie - rozdział I, misję i cele oraz harmonogram realizacji - rozdział II, zaś rozdział III - sposoby wdrażania i monitorowania.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,

- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną.

Skorzystano między innymi z:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego do 2020,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w latach 2014-2020,
- Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.,
- Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018,
- Lokalnej Strategii Rozwoju „Brama na Podlasie „ na lata 2014-2020.

Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kulesze Kościelne na lata 2016-2024 uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki społecznej.

I. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Gmina Kulesze Kościelne położona jest w powiecie wysokomazowieckim, w województwie podlaskim. Od północy graniczy z gminą Rutki i Kobylin Borzymy, od zachodu z gminą Kołaki Kościelne, od południa z Wysokie Mazowieckie, od wschodu z gminą Sokoły.

Obszar gminy Kulesze Kościelne zlokalizowany jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej wchodzącej w skład większej jednostki strukturalnej (makroregionu) Niziny Północno – Mazowieckiej.

Powierzchnia gminy Kulesze Kościelne wynosi 115,5 km².

W jej granicach znajduje się 31 miejscowości wiejskich, każde z nich posiada status sołectwa: Chojane – Bąki, Chojane – Gorczany, Chojane – Pawłowięta, Chojane – Piecki, Chojane – Sierocięta, Chojane – Stankowięta, Czarnowo – Biki, Faszcz, Gołasze – Dąb, Gołasze Mościckie, Grodzkie Szczepanowięta, Kalinowo – Solki, Kulesze Kościelne, Kulesze – Litewka, Kulesze – Podawce, Kulesze Podlipne, Leśniewo – Niedźwiedź, Niziołki – Dobki, Nowe Grodzkie, Nowe Kalinowo, Nowe Wykno, Stara Litwa, Stare Grodzkie, Stare Kalinowo, Stare Niziołki, Stare Wykno, Stypułki – Gieźno, Tybory Uszyńskie, Wnory – Pażochy, Wnory – Wiechy, Wnory – Wypychy. Powierzchnia gminy wynosi 9,05% powierzchni powiatu wysokomazowieckiego, a także 0,57% powierzchni województwa podlaskiego. Gmina Kulesze Kościelne leży pomiędzy drogą krajową nr 8 Warszawa – Białystok, drogą nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Bielsk Podlaski oraz po północnej stronie linii kolejowej Warszawa – Białystok.

Siedzibą organów Gminy jest miejscowość Kulesze Kościelne.

Rysunek 1 Lokalizacja miejscowości na tle województwa podlaskiego

Źródło: www.gminy.pl

Rysunek 2 Gmina Kulesze Kościelne na tle powiatu wysokomazowieckiego

Źródło: www.gminy.pl

1. DEMOGRAFIA

Według stanu na koniec 2015 r. liczba ludności w gminie Kulesze Kościelne wyniosła 3184 osoby, z czego 1563 stanowiły kobiety a 1621 mężczyźni.

Widoczny jest stały, coroczny i dość intensywny spadek liczby mieszkańców gminy. W stosunku do roku 2010, kiedy gminę zamieszkiwało 3306 mieszkańców, spadek ten wyniósł 122 osoby (3,7 %).

W tym samym okresie, w powiecie wysokomazowieckim ogółem liczba mieszkańców zmniejszyła się o 523 osoby (0,9 %), rok 2010- 58 700 mieszkańców, stan na rok 2015- 58 177 osób, co pokazuje, że **gmina Kulesze Kościelne wyludnia się szybciej niż powiat.**

Powodem jest utrzymujący się od wielu lat ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji (w latach 2010-2015 wynosił on od 20-41 osób) oraz niski współczynnik feminizacji gminy (mała liczba kobiet przypadająca na liczbę mężczyzn w tej samej grupie wiekowej, na 100 m/95k).

W skutek postępującego i widocznego spadku ludności w gminie w ciągu ostatnich 5 lat, wskaźnik gęstości zaludnienia w gminie uległ obniżeniu i wynosi dla całej gminy jedynie 27 osób na kilometr kwadratowy.

Tabela 1 Liczba ludności gminy z wyszczególnieniem podziału płci na mieszkańców gminy.

LUDNOŚĆ	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
	spadek	spadek	spadek
2015	3184	1563	1621
2013	3219	1581	1638
2011	3306	1626	1680

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W gminie na 100 mężczyzn przypada średnio 95 kobiet. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 59,05% i jest grupą dominującą. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 27,10%, a w wieku przedprodukcyjnym 13,85%. W gminie istnieje wielka dysproporcja pomiędzy liczbą osób młodych (wiek przedprodukcyjny), a liczbą osób starych (wiek poprodukcyjny). W przeciągu ostatnich lat podział procentowy między tymi grupami nie zmienia się, co jest jasnym sygnałem o starzeniu się gminy oraz dużej liczbie osób starszych w gminie, którzy stanowią od wielu lat około 1/3 mieszkańców gminy. Jeżeli ten trend się nie zmieni to w przyszłości będzie wzrastał jeszcze bardziej współczynnik obciążenia demograficznego tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie ten współczynnik

jest na wysokim poziomie i niestety jest to spowodowane dużą liczbą osób które są w wieku emerytalnym. Wysoki poziom wskaźnika obciążenia demograficznego odzwierciedla zmiany, jakie obserwujemy w danej jednostce terytorialnej oraz jakie będą nasilać się w przyszłości. Wzrost liczby osób starszych przypadających na osoby pracujące wynika z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa.

Tabela 2 Podział mieszkańców gminy

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	Wskaźnik obciążenia demograficznego
Rok	Spadek	Spadek	Wzrost	Wzrost
2015	608	1932	644	60,7%
2013	634	1949	636	60,5%
2010	745	1987	627	59%

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Powyższe dane potwierdza analiza zmian jakie postępują w poszczególnych grupach wiekowych mieszkańców gminy Kulesze Kościelne. Grupą, w której najsilniej zaznaczyły się spadki jest młodzież. Inną istotną i widoczną zmienną jest dysproporcja w liczbie kobiet i mężczyzn w gminie w wieku produkcyjnym (od 18 roku życia do 60 roku życia). Jest to zapewne spowodowane większą mobilnością kobiet (edukacyjną i ekonomiczną) oraz głównie wyjazdami ekonomicznymi (w poszukiwaniu pracy) z obszarów wiejskich gminy, gdzie mężczyźni znajdują zatrudnienie wykonując pracę fizyczną, a kobiety wyjeżdżają do dużych ośrodków miejskich w celu poszukiwania pracy i usamodzielnienia.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów w danym okresie. Wskaźnik ten jest niezbędnym narzędziem monitorowania procesów demograficznych wpływających na sytuację społecznoekonomiczną kraju oraz poszczególnych jednostek administracyjnych w jego ramach. Ich poznanie pozwala na zaplanowanie działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków zachodzących zmian i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom.

Wskaźnik przyrostu naturalnego obliczanego na 1 000 osób w gminie Kulesze Kościelne jest ujemny (-4), ale zdecydowanie wyższy od równie negatywnego wskaźnika powiatowego (-43,0). Skala urodzeń i zgonów w gminie utrzymuje się w badanych latach 2010 - 2015 na zbliżonym poziomie. Liczba urodzeń kształtuje się od wielu lat na podobnym, niskim poziomie. Natomiast liczba zgonów nieznacznie ją przekracza.

Liczba zawartych małżeństw w gminie Kulesze Kościelne pozostaje w zasadzie na podobnym poziomie od kilku lat. Między 2010, a 2015 rokiem liczba małżeństw w gminie wiejskiej oscylowała wokół 22. Mała liczba małżeństw w gminie utrzymująca się od wielu lat, ma swoje bezpośrednie przełożenie na niski przyrost naturalny oraz starzenie się populacji gminy.

Tabela 3 Małżeństwa oraz ruch naturalny w gminie Kulesze Kościelne

Rok	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2015	22	42	41	+1
2013	16	34	45	-11
2010	22	35	27	8

Źródło: Opracowano na podstawie danych UG

Saldo migracji w latach 2010-2015 było negatywne i wynosiło od 20 w roku 2010 do 41 w roku 2014. W kwestii migracji zauważalna jest ogólnopolska tendencja do przemieszczania się ludności z obszarów miejskich na mniej zurbanizowane obszary przyległe. Jednak gmina wiejska Kulesze Kościelne w ostatnich latach nie korzysta z tego zjawiska .

WNIOSKI I PROGNOZY DEMOGRAFICZNE:

- **Populacja gminy, wynosząca na koniec 2015 roku - 3184 mieszkańców maleje**, co jest rezultatem utrzymującego się od wielu lat ujemnego przyrostu naturalnego, starzenia się społeczności gminy oraz braku perspektyw dla młodych.
- Gmina ma utrzymujące się ujemne saldo migracji.
- Prognozowane zmiany liczby oraz struktury ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy, w tym szczególnie **osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a także wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;**
- Wśród osób w wieku 18+ widoczna jest dysproporcja płci, co może wpływać na mniejszą liczbę zawieranych małżeństw i trudności w znalezieniu partnerki życiowej dla mężczyzn w gminie. Sytuacja taka jest najprawdopodobniej spowodowana brakiem pracy i perspektyw rozwoju dla osób młodych w gminie, a zwłaszcza dla kobiet.

Prognoza ta musi znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach zarówno samorządu lokalnego, jak i zmianach legislacyjnych sprzyjających polityce prorodzinnej, aktywności senioralnej i osób dorosłych

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina Kulesze Kościelne ma charakter typowo rolniczy, o czym świadczy przewaga obszarów rolnych w ogólnej jej powierzchni:

- użytki rolne: 67%, z czego grunty orne zajmują 70,19%, pastwiska 17,21%, łąki 12,44% i sady 0,17%,
- użytki leśne: 27%.

Na terenie gminy głównie uprawiane są kukurydza i mieszanki zboża, uprawia się również ziemniaki, i warzywa na własne potrzeby.

Naturalne warunki gminy, duże obszary pastwisk i łąk (ok. 30%), a jednocześnie słabe gleby sprawiają, że hodowla bydła i produkcja mleka na terenie gminy jest szczególnie dynamiczna.

Tabela 4. Liczba gospodarstw wg powierzchni

Zakres powierzchni	Rok 2014	Rok 2015
	Ilość gospodarstw	Ilość gospodarstw
1,0-1,4999 ha	37 szt.	37 szt.
1,5-1,9999 ha	33 szt.	33 szt.
2,0-2,9999 ha	43 szt.	46 szt.
3,0-4,9999 ha	93 szt.	74 szt.
5,0-6,9999 ha	41 szt.	65 szt.
7,0-9,9999 ha	83 szt.	111 szt.
10,0-14,9999 ha	156 szt.	171 szt.
15,0-19,9999 ha	102 szt.	85 szt.
20,0-29,9999 ha	113 szt.	63 szt.
30,0-49,9999 ha	40 szt.	11 szt.
50,0-99,9999 ha	6 szt.	0 szt.

Razem	747	696
--------------	------------	------------

Dane: UG Kulesze Kościelne

Struktura użytkowa powierzchni oraz ograniczenia prawne determinują funkcje ekonomiczne gminy, z których wiodącymi są produkcja rolna i leśna. Wg danych Urzędu Gminy funkcjonowało 696 gospodarstw rolnych, w tym 27% czyli 190 o powierzchni do 5 ha; 50 % stanowiły gospodarstwa średnie do 15ha (347) , blisko 22%, czyli 159 gospodarstw stanowiły te o powierzchni ogółem 15 ha i więcej.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 12,4 ha.

Gmina ma największą średnią użytków rolnych – 14, 09 ha w powiecie oraz drugą w kolejności poza gminą Brańsk (13,5 ha) powierzchnię użytków rolnych na obszarze LGD Brama na Podlasie.

W gospodarstwach rolnych poza produkcją roślinną realizowana jest również produkcja zwierzęca, hodowane jest bydło oraz w niewielkich ilościach trzoda chlewna. Produkcję roślinną stanowią w większości zboża oraz kukurydza.

Średnio na gospodarstwo rolne zajmujące się hodowlą bydła mlecznego przypada 25,6 sztuki bydła, co przekracza średnią wojewódzką, która wynosi ok. 20 sztuk na jedno gospodarstwo zajmujące się hodowlą. W przeważającej mierze są to gospodarstwa hodujące bydło mleczne i produkujące mleko systemem przemysłowym. Głównym odbiorcą mleka jest spółdzielnia mleczarska Mlekovita w Wysokiem Mazowieckiem. Według opinii mieszkańców taka koncentracja produkcji jest szansą rozwoju sektora rolno- spożywczego.¹

Warunki glebowe na terenie gminy są zróżnicowane: od dobrych w części wschodniej do słabych i bardzo słabych w części centralnej i zachodniej. W części wschodniej dominują gleby pszenno – żytnie i pszenne dobre, zaliczane do klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb. Najczęściej są to gleby bielcowe lub brunatne wytworzone z glin lub utworów pyłowych. W części centralnej i środkowej dominują gleby nie podlegające ochronie przed zmianą użytkowania. Są to gleby żytnio – ziemniaczane słabe z małym udziałem zbożowo – pastewnych słabych, należących do V klasy bonitacyjnej. Wśród nich wyróżnić można gleby brunatne i bielcowe, wytworzone z piasków gliniastych, pylastych. W podłożu często spotyka się piaski luźne. Są one ubogie w składniki pokarmowe, łatwo przepuszczalne i wrażliwe na niedobory wilgoci.

¹Dane z LSR Brama na Podlasie na lata 2014-2020

Wiek większości lasów wynosi powyżej czterdziestu lat, co oznacza, iż lokują się w trzeciej i wyższych klasach wieku. Lasy należące do tych grup wiekowych odznaczają się z reguły korzystnymi warunkami do uprawiania różnych form rekreacji. Siedliska owych lasów są świeże i żyzne, odznaczające się dużą odpornością oraz korzystnym mikroklimacie. Większe, zwarte kompleksy leśne występują w zachodniej części gminy. Obszar ten charakteryzuje się słabszymi glebami, co w konsekwencji przynosi uboższe siedliska boru świeżego, który dominuje w tych kompleksach leśnych. W wschodniej części, gdzie gleby są zasobniejsze, występują żyzne siedliska boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i lasu świeżego. Doliny i lokalne zagłębienia terenu odznaczają się siedliskami wilgotnymi i bagiennymi.

Podmioty gospodarki narodowej

W roku 2015 w gminie Kulesze Kościelne zarejestrowanych było 97 podmiotów gospodarczych. Sektor publiczny reprezentowało 0 podmiotów, a prywatnych 97.

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 23

Przetwórstwo przemysłowe 7

Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 1

Budownictwo 17

Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle 24

Transport i gospodarka magazynowa 5

Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi 1

Działalność finansowa i ubezpieczeniowa 2

Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości 0

Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca 1

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 5

Informacja i komunikacja 1

Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne 0

Edukacja 0

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 7

Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją 2

Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby 0

Pozostała działalność usługowa 1

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie przeważają przedsiębiorcy z dziedzin: rolnictwa, handlu i budownictwa .

W analizowanym okresie liczba podmiotów nieznacznie spadła – z 122 w 2010 roku do 97 w 2015 roku. Grupę dominującą stanowią podmioty o liczbie pracujących do 9 osób . Grupa ta w analizowanym okresie zwiększyła się nie tylko w ujęciu bezwzględnym, ale także i względnym stanowiła 95%. W gminie są zarejestrowane 3 podmioty o liczbie pracujących do 50 osób, co świadczy o charakterze przedsiębiorczości na terenie gminy. Ma ona raczej charakter indywidualnej działalności, prowadzonej przez osoby fizyczne z ograniczoną liczbą pracujących.

Opisana sytuacja w zakresie liczby podmiotów determinuje sytuację na rynku pracy.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wysokiem Mazowieckiem na koniec grudnia 2015 roku wynosiła 2079 osób i była wyższa od liczby osób zarejestrowanych w analogicznym okresie roku ubiegłego o 21 osób. Stopa bezrobocia w powiecie na koniec grudnia 2015 r. liczona jako procentowy udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności zawodowo czynnej kształtowała się na poziomie 7,8% i była jedną z trzech najniższych w województwie podlaskim (powiat suwalski – 7,1%, powiat bielski – 7,6 %).

Charakter gminy (rolniczy) powoduje, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest stosunkowo niewielki w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu wysokomazowieckiego. Udział ten na koniec 2015 wyniósł 97 osób, co stanowi 5 % osób w wieku produkcyjnym. Niższym poziomem wskaźnika charakteryzowała się gmina Kobylin Borzymy i Nowe Piekuty.

W gminie Kulesze Kościelne można było zaobserwować wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2012-2013 oraz spadek w latach 2014-2015. W ostatnich dwóch latach analizy nastąpił dość znaczący spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do poziomu 97 osób (spadek o 20%). Wśród bezrobotnych we wszystkich analizowanych latach dominują kobiety oraz osoby długotrwale bezrobotne, które stanowią 62% osób pozostających bez pracy.

Tabela 5. Udział bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu

Miasto / Gmina	2010	2013	2015
Powiat	1889	2549	2079
M. Wysokie Mazowieckie	412	486	383
M. i Gm. Ciechanowiec	344	444	381
Gm. Czyżew Osada	198	263	235
Gm. Klukowo	110	265	150
Gm. Kobylin Borzomy	98	102	74
Gm. Kulesze Kościelne	98	119	97
Gm. Nowe Piekuty	109	138	123
Gm. Sokoły	160	213	200
M. i Gm. Szepietowo	276	332	298
Gm. Wysokie Mazowieckie	137	187	138

Dane z LSR Brama na Podlasie na lata 2014-2020

Ze spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami wynika jednak, że bezrobocie, szczególnie ukryte bezrobocie na wsi, jest odbierane jako poważny problem społeczny. Bezrobocie tych osób nie jest rejestrowane w Urzędach Pracy. Kilkakrotnie pojawiło się jednak podczas spotkań konsultacyjnych stwierdzenie, iż osoby nie podejmują pracy w sąsiadujących dużych gospodarstwach rolnych poszukujących „rąk do pracy”, ponieważ jest to „nie honorowe i wstydlive i że lepiej biednie, ale na swoim, niż u nowobogackiego sąsiada”. Wydaje się, iż te zjawisko to także pozostałość po szlacheckich tradycjach tego regionu. W celu zmniejszenia zjawiska bezrobocia oraz wzrostu gospodarczego na obszarze działania LGD konieczne jest podjęcie wszelkich działań zmierzających do aktywizacji zawodowej. Utworzenie nowych miejsc pracy oraz stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości to bardzo istotne działania wpływające na rozwój danego obszaru.²

²Dane z LSR Brama na Podlasie na lata 2014-2020

Tendencję tę potwierdzają również wnioski z konsultacji społecznych, iż grupą w szczególnie trudniej sytuacji społecznej są osoby z grupy powyżej 50 r.ż.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU GOSPODARCZEGO:

- W gminie **utrzymują się stale na wysokim poziomie wyspecjalizowana produkcja rolna i hodowla bydła.**
- **Liczba gospodarstw rolnych** (696 w roku 2015) i podmiotów gospodarczych (97 w 2015 roku) wskazuje spadek.
- Wśród prywatnych podmiotów gospodarczych dominują małe przedsiębiorstwa (95%), z reguły rodzinne do 9 osób, wśród nich największą grupę stanowią usługi rolnicze, hurtowe i budowlane.
- **Na terenie Gminy Kulesze Kościelne występuje niski poziom (5% w roku 2015) bezrobocia** rejestrowanego, który można określić w miarę stałym – wahania 2% na przestrzeni ostatnich pięciu lat.
- Wśród bezrobotnych we wszystkich analizowanych latach dominują kobiety, osoby młode (do 34 lat stanowią 56% ogółu zarejestrowanych) i pow. 50 roku życia.
- Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni dłużej powyżej 24 miesięcy - ich liczba sukcesywnie wzrasta i wynosiła 62% w roku 2015, posiadający wykształcenie zawodowe i niższe, a także osoby bez kwalifikacji zawodowych.

3. ZASOBY GMINY, OBSZARY SPOŁECZNE I PROGNOZY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

W każdym z obszarów diagnostycznych umieszczono informację jednocześnie o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

EDUKACJA I KULTURA

Struktura edukacyjna w gminie obejmuje: Zespół Szkół składający się ze Szkoły Podstawowej z Punktem Przedszkolnym i Gimnazjum. Do Zespołu w roku szkolnym 2015/2016 uczęszczało – 336 dzieci, którymi opiekowało się i edukowało 35 pracowników dydaktycznych.

Dzieci i młodzież mogą korzystać z hali sportowej i wielofunkcyjnego boiska przy Zespole Szkół w Kuleszach Kościelnych oraz boisk w Nowym Wyknie i Kalinowie - Solkach. Bazę sportowo – rekreacyjną stanowią również stawy w miejscowości Czarnowo – Biki, Faszczce, Kalinowo – Solki oraz Wnory – Wiechy, a także place zabaw w Starym Wyknie i w Kuleszach Kościelnych przy ul. Wesołej.

Liczba uczniów w szkole podstawowej z punktem przedszkolnym i gimnazjum znacząco spadła.

Tabela 6 Wykaz ilościowy uczniów w latach 2010 – 2015.

Rok szkolny	Liczba dzieci w oddziale przedszkolnym	Liczba dzieci w SP i PG	Łączna liczba dzieci w Zespole	Liczba dzieci dojeżdżających
2008/2009	bd	386	386	332
2012/2013	81	287	368	310
2015/2016	62	251	336	272

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Szkół

Gmina Kulesze Kościelne zapewnia dowożenie dzieci i młodzieży do Zespołu Szkół. Zarówno w przypadku oddziału przedszkolnego, jak i dzieci starszych liczba dzieci dowożonych w latach 2010 – 2015 stanowiła ponad 80% uczniów uczęszczających do tej placówki.

W Zespole Szkół w Kuleszach Kościelnych funkcjonuje świetlica, gdzie w latach 2009-2015 odnotowano wzrost liczby korzystających z jej oferty dzieci – od 80 w roku 2009 do 125 w roku 2015.

Szkoła zatrudnia logopedę i psychologa w celu wspierania dzieci z trudnościami edukacyjnymi i społecznymi oraz prowadzi działania społeczne poprzez Radę Rodziców i Uczniowski Klub Sportowy. Wśród 20 zajęć dodatkowych należy wyróżnić obok kół przedmiotowych, zajęcia taneczne, sekcję kolarską i ekologiczną, artystyczną, informatyczną, a także realizację zajęć sportowych, wśród nich programu „Umiem pływać”.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wspierani są przez gminę w formie dożywiania w szkole (28% dzieci)

Tabela 7 Liczba dzieci korzystających z dofinansowanych posiłków

Rok	Liczba dzieci w Zespole Szkół	Liczba dzieci korzystających z dofinansowanych posiłków	% korzystających
2009	386	110	28%
2013	368	94	26%
2015	336	88	26%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS OPS

Młodzież kończąca szkołę w gminie kontynuują naukę w regionalnych placówkach oświatowych w powiecie lub województwie.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2009-2015 wystąpił **spadek ilości uczniów w szkole podstawowej wraz z punktem przedszkolnym i gimnazjum o ok. 33%**
- Zespół Szkół podtrzymuje potrzeby w zakresie poprawy warunków lokalowych i zagospodarowania otoczenia szkoły w kontekście bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.
- W związku z utrzymującą się wysoką liczbą – 80% dzieci dojeżdżających konieczna jest inna organizacja dowożenia, by zminimalizować czas oczekiwania na odjazdy autobusów.

Niezbędny jest też rozwój zajęć pozalekcyjnych w stosunku do potrzeb dzieci, gdyż gwarantuje to wyrównywanie ich szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu wolnego, alternatywny wobec cyfrowych wzorców. Należy dokonać analizy dostępności, rozważając liczbę dzieci dojeżdżających, aby nie wykluczać ich transportowo. Kontynuować projekty środowiskowe w sołectwach podnoszące aktywność społeczną i zaangażowanie rodziców.

KULTURA :

Obszar kultury w gminie Kulesze Kościelne i jej rozwój zdeterminowany jest położeniem gminy w regionie oraz infrastrukturą kultury i jej dostępnością .

Jednym z głównych punktów kultury jest Biblioteka Publiczna w miejscowości Kulesze Kościelne. Terenem jej działania jest obszar gminy Kulesze Kościelne. Biblioteka liczy 116 czytelników a księgozbiór 13 254 woluminów. Przy bibliotece istnieje też kawiarenka internetowa, z której korzystają zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe. Znajdują się w niej 4 komputery z dostępem do Internetu, drukarka i skaner. Przy bibliotece działa Kącik Poezji dla dzieci ze szkoły.

Organizacja życia kulturowego w gminie, powierzona jest przede wszystkim Centrum Kulturalno – Edukacyjnemu Wsi w Kuleszach Kościelnych .

Przy Centrum istnieją i działają: Zespół muzyczny „Rokietnica”, Zespół taneczny „Magnetic”, „Młode Talenty”, Koło Gospodyń Wiejskich „Kulesianki” oraz Klub Seniora.

Ze względu na położenie w obrębie obszaru gleb dobrej jakości, średniej lesistości, skromnej sieci hydrograficznej, sprowadzającej się do niewielkich cieków oraz brak większej liczby obiektów zabytkowych, które mogłyby stać się potencjalnymi obiektami zainteresowania w gminie nie jest rozwinięta funkcja turystyczna. Jednakże gmina dysponuje licznymi terenami dające możliwość uprawiania różnorodnych form rekreacji. Warto zobaczyć: kościół murowany w stylu neogotyckim, zbudowany w latach 1911-1926, plebanię drewnianą wybudowaną w 1874 r., ruiny grodziska otoczone wałem i dębami wpisany do rejestru ochrony zabytków.

Wśród najistotniejszych imprez o charakterze regionalnym organizowanych cyklicznie należy wymienić Festyn Św. Bartłomieja.

Władze gminy Kulesze Kościelne oraz jej mieszkańcy chętnie angażują się w organizację nowych przedsięwzięć kulturalnych.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU KULTURY :

- Centrum Kulturalno-Edukacyjne jawi się jako placówka oferująca szerokie perspektywy kulturalne dla mieszkańców, we współpracy z NGO (non governmental organisation). Należy utrzymać więc tendencję wzrostową usług kultury oraz wziąć pod uwagę inicjatywy mieszkańców.
- Główną potrzebą obszaru kultury w gminie jest zwiększenie poziomu dofinansowania lokalnych miejsc kultury.

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy gminy Kulesze Kościelne korzystają z infrastruktury i jednego NZOZ PULS TOPOLSCY oraz usług oferowanych na poziomie ponadlokalnym, zlokalizowanych przede wszystkim w mieście powiatowym Wysokie Mazowieckie.

Obecny zakład „PULS” Topolscy spółka jawna Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kuleszach Kościelnych funkcjonuje od 01.09.2014r. i realizuje zadania zgodnie z kontraktem NFZ.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „PULS” Topolscy zatrudnionych jest dwóch lekarzy medycyny: jeden ze specjalizacją medycyny rodzinnej, drugi w trakcie specjalizacji; dwie pielęgniarki środowiskowe z pełnymi kwalifikacjami, jedna położna środowiskowa z pełnymi kwalifikacjami.

Na terenie gminy funkcjonuje Gabinet Stomatologiczny oraz jedna apteka. W 2014 roku udzielono 8006 porad podstawowej opieki zdrowotnej.

Część mieszkańców gminy korzysta z usług innych zakładów zdrowotnych.

Działania profilaktyczne są wykonywane na bieżąco zgodnie z kontraktem z Narodowym Funduszem Zdrowia i są to:

- a) szczepienia ochronne
- b) wizyty patronażowe
- c) opieka pielęgniarska w szkole + fluoryzacja
- d) okresowo profilaktyka schorzeń kardiologicznych i cukrzycy
- e) pogadanki dotyczące alkoholizmu, nikotynizmu i innych uzależnień.

Według oceny lekarskiej i pielęgniarskiej istnieje pilna potrzeba opieki nad ludźmi samotnymi, starszymi, niepełnosprawnymi - ewentualna potrzeba istnienia zakładów sprawujących opiekę dzienną lub całodobową nad pacjentami.

Mieszkańcy odczuwają dyskomfort z powodu trudnej dostępności do środków transportu publicznego, przez co jest utrudniona diagnostyka i pomoc specjalistyczna.

Do najczęściej stosowanych form profilaktyki zdrowotnej należą:

1. Indywidualne rozmowy z pacjentem przeprowadzane przez personel podczas wizyt w ośrodku zdrowia, dotyczące zachowań prozdrowotnych.

2. Informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka zdrowia.
3. Bilanse zdrowia dzieci i młodzieży.
4. Badania dyspanseryjne dzieci i dorosłych.
5. Program profilaktyki chorób układu krążenia realizowany przez lekarzy.
6. Program profilaktyki POCHP.
7. Program profilaktyki gruźlicy realizowany przez pielęgniarki środowiskowe.
8. Szczepienia profilaktyczne dzieci i dorosłych.
9. Organizowane okresowo we współpracy z podmiotami zewnętrznymi badania przesiewowe w kierunku osteoporozy, okulistyczne, urologiczne, diabetologiczne.

Choroba alkoholowa i inne uzależnienia powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

W 2015 roku dokonano oceny skali problemów alkoholowych na terenie gminy Kulesze Kościelne. Oceny tej dokonano na podstawie informacji pochodzących z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Komisariatu Policji w Sokołach – pod który podlega teren gminy Kulesze Kościelne i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Z uzyskanych informacji wynika, że problem alkoholizmu występuje wśród mieszkańców gminy. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kuleszach Kościelnych skierowała trzy wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu, postanowieniem sądu jedna osoba została skierowana na leczenie odwykowe w niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, objął bezpośrednią pomocą rodziny dotknięte problemem alkoholowym, dzieci z terenu gminy korzystały z różnych form pomocy z GOPS uzyskano następujące dane dotyczące tych rodzin :

- ilość osób uzależnionych – 8
- ilość osób podejmujących leczenie – 3

- ilość rodzin cierpiących na skutek nadużywania alkoholu – 15
- ilość rodzin objętych bezpośrednią pomocą GOPS – 15
- ilość dzieci z rodzin alkoholowych, które korzystają z różnych form pomocy - 28

Z informacji Posterunku Policji wynika, że według stanu na dzień 31 października 2015 r., na terenie gminy Kulesze Kościelne stwierdzono :

- ilość interwencji w tym w zdarzeniach z udziałem osób nietrzeźwych – 125
- ilość wykroczeń i przestępstw w tym w stanie po spożyciu alkoholu – 121
- ilość osób po spożyciu alkoholu przywiezionych do izby wytrzeźwień – 6
- ilość osób po spożyciu alkoholu przywiezionych do miejsca zamieszkania – 3
- ilość zatrzymanych kierowców po spożyciu alkoholu – 5

Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2014) prowadzonego na 15-latkach w szkołach, pokazują: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów trzecich klas gimnazjum. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie. Z danych ESPAD wynika, że 62,3% chłopców i 53,1% dziewcząt uczących się w klasach III gimnazjalistów piła w tym czasie alkohol. Choć raz w ciągu 30 dni przed badaniem upiło się 21,4% 15-latków. Natomiast w ciągu całego życia ani razu nie upiło się 51,4% 15-latków.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jednym z głównych zadań GKRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych. Program ten finansowany jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Szczególny nacisk w gminie położono na prowadzenie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży odnośnie picia alkoholu i używania narkotyków oraz kontrolę obrotu napojami alkoholowymi. Rada Gminy Kulesze Kościelne uznaje za celowe udzielanie wszelkiej niezbędnej pomocy instytucjom, stowarzyszeniom i osobom fizycznym, które podejmują i prowadzą działalność w tym zakresie

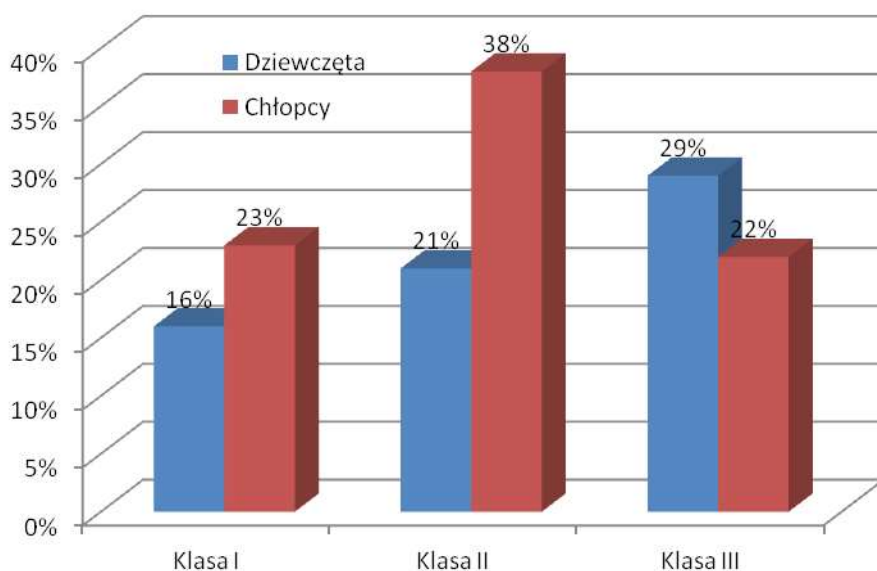
Głównymi działaniami na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień były:

- rozmowy motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu,

- wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych dla dzieci i rodziców,
- działania terapeutyczne wobec dzieci z rodzin alkoholowych podczas kolonii i obozów z programem zajęć profilaktycznych,
- organizowano pozalekcyjne zajęcia alternatywne,
- prowadzono edukację publiczną ,
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydział Rodzinny i Nieletnich, parafiami, OSP i innymi organizacjami charytatywnymi i stowarzyszeniami.

Wykres 1. Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki

http://www.rops-bialystok.pl/wwwois/wp-content/uploads/2013/03/4.-RAPORT_Uzaleznienia-22.08.2011.pdf

<http://www.cinn.gov.pl/portal?id=166545>

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2014

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU ZDROWIA:

- Gmina Kulesze Kościelne w związku z trudnościami transportu publicznego niewystarczająco zabezpiecza potrzeby zdrowia i opieki medycznej mieszkańców.

- Prognozuje się więc konieczność zainteresowania samorządu lokalnego zmianą w tym zakresie oraz wzrostem działań profilaktycznych na rzecz mieszkańców.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą (zgodnie z ogólnokrajowym trendem): **choroby układu sercowo – naczyniowego, choroby układu ruchu i reumatyczne, choroby endokrynologiczne (cukrzyca, choroby tarczycy), choroby nowotworowe.**
- Wzrastający odsetek **populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego.** Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w słabo rozpowszechnionej informacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, ruch).
- W grupie młodzieży gimnazjalnej nastąpił znaczny wzrost ryzykownych zachowań. Programy kierowane do uczniów powinny być traktowane jako jeden z elementów szerszych oddziaływań środowiskowych. Szczególnie cenne są **środowiskowe programy profilaktyczne czynnie angażujące wiele grup danej społeczności.**
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych, np. włączenie lokalnych działań, w tym Programów Aktywności Lokalnej i rozszerzenia miejsc pomocy specjalistycznej.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych.

Gmina sama podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców:

1. z zakresu ochrony przeciwpożarowej - utrzymuje jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej,
2. z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego - finansuje oświetlenie dróg na swoim terenie.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Kulesze Kościelne czuwa również straż pożarna, która przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych.

Na terenie Gminy działają 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, skupiając łącznie 147 strażaków ochotników. Jednostki dysponują łącznie 5 wozami przeznaczonymi do różnego typu zadań w tym 2 samochody JELCZ 004 oraz specjalny samochód pożarniczy Ford Transit.

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, w szczególności takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno - ekologicznym i technicznym. Rozszerzony zakres działań wymaga przede wszystkim budowy nowego modelu strażaka ochotnika - profesjonalnego ratownika.

Najczęściej jednak strażacy biorą udział w akcjach pożarowych i akcjach ratunkowych w trakcie wypadków komunikacyjnych.

Corocznie strażacy z terenu gminy Kulesze Kościelne mają możliwość sprawdzenia umiejętności i sprawności podczas rywalizacji w zawodach sportowo – pożarniczych organizowanych zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym. Ochotnicy zrzeszeni w jednostkach OSP zaliczają się do grona ludzi najbardziej zasłużonych, zarówno w dziedzinie ochrony mienia, jak i kultywowania miejscowej tradycji.

Jednym z istotnych problemów społecznych w zakresie bezpieczeństwa jest zjawisko przemocy w rodzinie. Istotą Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest koordynacja działań podejmowanych przez gminę na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin „Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy. Zasoby instytucjonalne na terenie gminy to przede wszystkim:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komenda Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Organizacje pozarządowe,
- Parafia,
- Zespół Szkół.

Na terenie gminy funkcjonują również dodatkowo powołane do tego celu Zespół Interdyscyplinary, koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2015 roku na terenie gminy Kulesze Kościelne podstawowe zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego wiązały się w głównej mierze z: przestępstwami kryminalnymi: kradzieżami, kradzieżami z włamaniem, przestępstwem rozbójniczym, uszkodzeniem mienia. Wymienione wyżej zagrożenia zdiagnozowano na podstawie danych statystycznych, analiz, ocen własnych, społecznych, bezpośrednich kontaktów ze społeczeństwem oraz przedstawicielami samorządu terytorialnego.

Zdarzenia przestępcze, które zaistniały miały charakter incydentalny, nie niosły ze sobą znaczącego zagrożenia. W odnotowanych przypadkach przestępstw kryminalnych sprawcy wykorzystywali okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstw tj. porę nocną, brak właściwego zabezpieczenia mienia.

Zdarzenia drogowe na terenie gminy Kulesze Kościelne kształtowały się następująco:

- 5 kolizji drogowych w 2015 roku, przy 13 w 2014 roku,
- 2 wypadki drogowe w 2015 roku, przy 2 wypadkach w 2014 roku,
- ilość osób rannych: 5 w 2015 roku, przy 2 w 2014 roku,
- ilość osób zabitych: 0 w 2015 roku, przy 1 w 2014 roku.

Ponadto najczęstszymi przyczynami zdarzeń drogowych jest przede wszystkim:

- niezachowanie bezpiecznej odległości pomiędzy pojazdami
- zwierzęta na drodze
- niedostosowanie prędkości do warunków jazdy
- nie udzielenie pierwszeństwa przejazdu
- nieprawidłowe wymijanie, omijanie wyprzedzanie, cofanie, skręcanie

W 2015 roku zatrzymano 6 nietrzeźwych kierujących, przy 8 w 2014 roku.

Tabela 8: Zdarzenia zagrażające bezpieczeństwu na terenie gminy Kulesze Kościelne

Kategoria	Ilość zdarzeń w 2015 roku	Ilość zdarzeń w 2014 roku	Ilość zdarzeń w 2012
Kradzież	6	-	5
Kradzież z włamaniem	2	1	4

Kradzież samochodu	-	2	0
Przestępstwo rozbójnicze	1	-	1
Bojki i pobicia	-	1	1
Uszkodzenie mienia	1	-	2
Razem zdarzeń	10	4	13

Źródło: Dane własne KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Ponadto na terenie gminy Kulesze Kościelne stwierdzono 1 przestępstwo gospodarcze, 1 narkotykowe i 22 inne przestępstwa kryminalne

Tabela 9: Kategorie wykroczeń w gminie

Kategoria	2015 rok	2014 rok	2012 rok
Przeciwko obyczajności publicznej	0	-	0
Przeciwko mieniu	3	2	3
Przeciwko porządkowi publicznemu	10	3	41
Przeciwko bezpieczeństwu na drogach	128	261	128
Kradzież	5	8	27
Razem wykroczeń	146	274	199

Źródło: Dane własne KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Tabela 10: Liczba przeprowadzonych interwencji

Rodzaj interwencji	Przeprowadzono w 2015 roku	Przeprowadzono w 2014 roku	Przeprowadzono w 2012 roku
Domowe	16	14	31
W miejscach publicznych	2	1	4
Inne	130	117	187
Razem	148	132	222

Źródło: Dane własne KPP w Wysokiem Mazowieckiem

Analizując dane statystyczne należy wywnioskować, że w roku 2015 na terenie gminy Kulesze Kościelne nastąpił wzrost zdarzeń kryminalnych w porównaniu do roku 2014. Do niepokojących zjawisk należy zaliczyć nadal utrzymujące się zagrożenie w kategorii kradzieże z włamaniem.

W kategorii zdarzenia drogowe nastąpił spadek kolizji przy utrzymującym się na tym samym poziomie wypadków drogowych co w 2014 roku. Osiągnięte w 2015 roku pozostałe wskaźniki prewencyjne w porównaniu do 2014 roku kształtują się na podobnym poziomie.

Pozostałe, odnotowane w 2014 roku, negatywne zjawiska oraz zaistniałe zdarzenia o charakterze przestępstw bądź wykroczeń kształtują się na poziomie lat poprzednich i nie mają większego wpływu na społeczne poczucie bezpieczeństwa.

Pomimo tego należy podejmować działania mające na celu skuteczne zapobieganie dokonywaniu kradzieży maszyn i urządzeń jak również innego mienia, do którego łatwy dostęp posiadają osoby postronne.

W celu zwalczania przestępczości KPP w Wysokim Mazowieckiem współpracuje m.in. z Urzędem Celnym, Strażą Graniczną, Izba Skarbową.

Oceniając stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w 2015 należy generalnie stwierdzić, odwołując się do zaprezentowanych wskaźników, że pozostaje on na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym. Z opinii społecznych, poglądów wypowiedzianych przez osoby współpracujące z tut. KPP wynika, że praca miejscowej policji jest oceniana dobrze.

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców. Programy edukacyjne i prewencyjne z uwzględnieniem problematyki uzależnień realizowane w Gm. Kulesze Kościelne w latach 2012 i 2015:

*Bezpieczne ferie, bezpieczne wakacje, bezpieczna droga do szkoły

*Edukacja Prawna dzieci, młodzieży i nauczycieli

*Działania profilaktyczne skierowane do osób starszych.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA :

- Występują niekorzystne trendy w materii dynamiki przestępczości.
- Profilaktyka zdarzeń jest niezwykle trudna z uwagi na rozległość terenu, małe zaludnienie, brak nadzoru nad pozostawianym przez właścicieli mieniem oraz ciągle istniejący w społeczeństwie wiejskim nawyk pozostawiania maszyn i urządzeń bez odpowiedniego nadzoru czy też zabezpieczenia.
- Poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach.
- Należy doskonalić i wypracowywać metody współpracy z podmiotami pozapolicyjnymi, samorządem, w szczególności w zakresie zwalczania przestępczości i patologii – zwłaszcza wśród

nioletnich, uczniów wszystkich szkół. Ukierunkować działania profilaktyczne wobec właścicieli lokali w celu minimalizacji zdarzeń przestępczych, zakłóceń ładu i porządku publicznego w lokalach i ich obrębie.

- Nawiązać ściślejszą współpracę z sołectwami poszczególnych wsi gminy Kulesze Kościelne.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Kontynuować doposażenie bazy logistycznej i zasobów sprzętowych niezbędnych do realizacji zadań, w tym system selektywnego alarmowania.
- Utrzymać niski trend zdarzeń pożarniczych poprzez działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, punkty specjalistyczne, a także funkcjonowanie Zespołu interdyscyplinarnego.

Realizacja powyższych zamierzeń powinna przynieść wymierne skutki w postaci dalszego podniesienia stanu bezpieczeństwa stanu i porządku publicznego gminy.

WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje ośrodek pomocy społecznej.

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Wysokiem Mazowieckiem , Prokuraturą Rejonową, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, ze szpitalem w Wysokiem Mazowieckiem oraz Szpitalem Psychiatrycznym w Choroszcy, Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokiem Mazowieckiem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Wysokiem Mazowieckiem, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną, parafiami Rzymsko-Katolickimi, dzielnicowym i Komendantem Policji w Wysokiem Mazowieckiem, Zespołem Szkół w Kuleszach Kościelnych (ich pedagogami i Radą Rodziców), z przedstawicielami stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych, z lekarzem rodzinnym i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci i osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej różni się i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki gminne.

W 2015 r. wydatki Ośrodka Pomocy Społecznej zamknęły się kwotą 1 563 881,61 zł w tym:

1. na zadania własne 247 990,82 zł
2. na zadania zlecone 1 143 177,12 zł
3. na zadania własne dotowane z budżetu państwa 172 713,67 zł

w tym:

1. dofinansowanie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” 37 090,40 zł
2. dofinansowanie do wypłaty zasiłków okresowych i stałych 80 341,22 zł
3. składka na ubezpieczenie zdrowotne za podopiecznych 1 465,05 zł
4. dofinansowanie zadań własnych OPS 53 817,00 zł

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu które określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazują poniższe tabele:

Tabela 11 : Powody przyznawania pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2011		ROK 2013		Rok 2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	42	172	45	199	44	190
Potrzeba ochrony macierzyństwa	8	53	20	136	28	175
W tym: Wielodzietność	6	42	20	136	26	166
Bezrobocie	24	94	29	106	32	125

Niepelnosprawność	8	19	7	19	13	43
Długotrwała lub ciężka choroba	18	64	28	103	27	87
Bezradność w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	30	184	44	233	51	233
W tym:	9	46	11	48	11	49
Rodziny niepełne						
Rodziny wielodzietne	21	140	25	161	11	78
Przemoc w rodzinie	4	16	6	23	14	53
Alkoholizm	1	4	1	4	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	3	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	3	8	2	5	1	8

Dane wykazują, że z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2013 roku, 83 rodziny (354 osoby w rodzinach), w 2011 roku 78 rodzin (356 osób w rodzinach) natomiast w 2015 liczba ta nieznacznie spadła i było to 7 rodzin mniej, czyli 76 rodzin (303 osoby w rodzinach o 51 osób w rodzinie mniej).

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc jest bezradność w sprawach opiekuńczych, ubóstwo oraz bezrobocie. Grupy te stanowią podstawowych odbiorców planowanych działań w kolejnym okresie strategicznym opracowywanego dokumentu. Zadania OPS – praca socjalna, projekty celowe oraz działania specjalistyczne będą kierowane więc do tychże rodzin i osób.

Gmina wypłaca swoim podopiecznym świadczenia rodzinne, przyznawane na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016, poz. 1518 z późn.). W ciągu roku wypłaca się około 180 świadczeń w tym: rodzinnych i przysługujących dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

do 5 roku życia, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania.

Z zakresu świadczeń rodzinnych wypłacono jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka to jest w:

2011 roku 35 osobom – 35 000,00 zł

2013 roku 27 osobom – 27 000,00 zł

w 2015 roku 33 osobom – 33 000,00 zł

WNIOSKI I PROGNOZA OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ:

- Pomoc społeczna w gminie Kulesze Kościelne podczas ostatnich pięciu lat była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym. Znaczną część grupy odbiorców pomocy społecznej stanowiła młodzież oraz dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, którym dofinansowano posiłki.
 - Liczba osób, która skorzystała z systemu pomocy społecznej systematycznie maleje od 83 do 76 w roku 2015.
 - W związku ze wzrastającą liczbą rodzin potrzebujących wsparcia w tym zakresie działania ośrodka powinny znaleźć dodatkowe specjalistyczne doradztwo- psychologów, asystentów rodzinnych. Niezbędne jest zaplanowanie działań w tym zakresie w najbliższym czasie.
 - Główną przyczyną korzystania z pomocy instytucji przez rodziny jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo i bezrobocie. Do tych grup powinny być kierowane projekty i programy celowe- jak Programy Aktywności Lokalnej, KIS (Klub Integracji Społecznej) czy ośrodki wsparcia .
 - Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo.
 - W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Prognozuje się, że liczba osób potrzebujących wsparcia będzie wzrastać .
- Należy prowadzić własne rozpoznanie i monitorowanie sytuacji osób zależnych niesamodzielnych ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność w gminie.
- Wśród grup najsłabszych, do objęcia działaniami pomocowymi, pracownicy GOPS wskazali gospodarstwa domowe rolników indywidualnych posiadających gospodarstwa rolne o po-

wierzchni od 1- 5 ha użytków rolnych, bez dodatkowych źródeł dochodu oraz rodziny wielodzietne, w których żaden z członków gospodarstwa nie posiada stałego źródła dochodu.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Kulesze Kościelne opracowywany jest Program współpracy na lata 2015-2019 Gminy Kulesze Kościelne z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w celu:

- zapewnienia efektywnego wykonywania zadań publicznych gminy wynikających z przepisów prawa poprzez włączenie w ich realizację organizacji pozarządowych,
- stworzenia warunków do zwiększenia aktywności społecznej,
- efektywnego wykorzystania społecznej aktywności w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców gminy,
- umacniania w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- wzmocnienia potencjału organizacji pozarządowych.

Przedmiotem współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi jest realizacja zadań publicznych wymienionych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 poz.1817 ze zm.).

Współpraca gminy z podmiotami oparta jest na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Może ona przybierać formy finansowe i pozafinansowe. Współpraca finansowa polega na zleceniu przez gminę podmiotom Roczno-programu realizacji zadań w formie ich wspierania, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji i po przeprowadzeniu otwartych konkursów ofert. Współpraca pozafinansowa odbywa się przede wszystkim w zakresie organizacyjnym oraz informacyjnym m.in. poprzez prowadzenie i aktualizację serwisu informacyjnego na stronach internetowych gminy.

Finansowanie zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym odbywa się w ramach budżetu gminy.

Poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców może zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy. Gmina jest otwarta na inicjatywy społeczne. Na przestrzeni lat podpisywano umowy i przekazywano środki na realizację m. gminnego programu profilaktyki, bezpieczeństwo publiczne, dofinansowanie sportu czy ochronę zabytków. Liczba podpisywanych porozumień każdego roku jest inna i zależy od zgłoszonych potrzeb.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować plan rozwoju społecznego, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją.

Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby z opracowanej Strategii Rozwoju Gminy na lata 2015-2020 poddano analizie podczas prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Kulesze Kościelne na lata 2016-2024.

Ustawodawca nałożył na koordynatora Strategii obowiązek, aby oba dokumenty strategiczne gminy były spójne i zgodne z programami lokalnymi

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka (Ustawa z dnia 12.04.2004 o pomocy społecznej, Dz. U 2016 poz. 930 ze zm.)

Mając na uwadze powyższe uzasadnienia określono dwa najważniejsze **obszary problemowe**, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy Kulesze Kościelne w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2024.

OBSZAR I

ma wzmocnić działalność gospodarczą, rolniczą i turystyczną gminy,
rozwiązywać trudności grup bezrobotnych o wysokim ryzyku, w tym młodych osób, kobiet i długotrwale bezrobotnych.
Powstał w oparciu o elementy łączące rozwój gospodarczo-społeczny, w tym o wskazania do rozwoju infrastruktury społecznej.

CEL STRATEGICZNY I

WZMACNIANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY W WARUNKACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

OBSZAR II

związany jest z grupami najsłabszymi w gminie, rozwojem systemu poradnictwa

i wsparcia dla rodzin, starszych i niepełnosprawnych.

Powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania szans

dzieci i młodzieży oraz rozwoju lokalnej społeczności .

CEL STRATEGICZNY II

STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA I USŁUG SPOŁECZNYCH

SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

1. WIZJA STRATEGICZNA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2024. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości. W oparciu o wypracowaną przez społeczność (podczas opracowania Strategii Rozwoju Gminy) wizję rozwoju gminy Kulesze Kościelne dokonano korekty tejże wizji do potrzeb społecznych.

GMINA KULESZE KOŚCIELNE

–MAŁA OJCZYZNA,

MIEJSCE PRZYJAZNE DO ŻYCIA, PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

I REALIZACJI WŁASNYCH ASPIRACJI.

GMINA PEŁNA AKTYWNYCH, PRZEDSIĘBIORCZYCH I ZINTEGROWANYCH MIESZKAŃCÓW.

Kluczowym elementem niniejszej strategii jest misja rozwoju – naczelny cel rozwoju Gminy, wokół którego powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środo-

wisk i organizacji społeczno-gospodarczych. Misja jest szczególnym rodzajem wartości spajającym społeczność lokalną, hasłem które zachęca do działania grupy jak i pojedynczych ludzi, w pełni oddaje aspiracje mieszkańców i służy długofalowemu rozwojowi Gminy Kulesze Kościelne. Zadaniem misji jest także motywowanie i integrowanie mieszkańców oraz ugruntowanie w nich potrzeby partycypacji w rozwoju oraz lokalnej tożsamości. Wreszcie misja spełnia funkcję promującą gminę, w szczególności wobec potencjalnych inwestorów oraz turystów. Stanowi jasny przekaz dla mieszkańców i gości odwiedzających Gminę.

Misja Gminy Kulesze Kościelne to:

TWORZENIE WARUNKÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KULESZE KOŚCIELNE I EFEKTYWNE ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW

ZAPEWNIAJĄCE GODNE WARUNKI ŻYCIOWE,

ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA LOKALNEGO

ORAZ POCZUCIE STABILIZACJI W PRZYSZŁOŚCI.

Zapisane w Strategii Rozwoju Gminy Kulesze Kościelne strategiczne kierunki rozwoju stały się wyznacznikiem do celów strategicznych poniższego dokumentu w obszarze społecznym, a są to:

- Rozwój lokalnej gospodarki.
- Poprawa warunków życia mieszkańców.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

CEL STRATEGICZNY I

WZMACNIANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY

W WARUNKACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

(Zgodny z celem Strategii Rozwoju Gminy na lata 2015-2022- Rozwój lokalnej gospodarki)

Proponowane kierunki działania :

1. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.
2. Rozwój przedsiębiorczości opartej na wykorzystaniu lokalnych zasobów i produktów
3. Rozwój i promocja produktów lokalnych.
4. Modernizacja zasobów gospodarczych i infrastrukturalnych.
5. Wspieranie nowoczesnego rolnictwa i pozarolniczego rozwoju wsi.
6. Realizacja celowych projektów ukierunkowanych na bezrobotną młodzież, kobiety i osoby w wieku 50+.
7. Doradztwo i pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej- pozarolniczej.
8. Rozwój ekonomii społecznej
9. Wdrażanie programów aktywności lokalnej o charakterze społecznym, zawodowym i edukacyjnym.
10. Podnoszenie kompetencji kadr samorządowych, urzędów pracy i organizacji pozarządowych, w tym lokalnych liderów.
11. Podejmowanie działań z wykorzystaniem programów i projektów finansowanych ze środków krajowych i zagranicznych ukierunkowanych na zmniejszenie poziomu bezrobocia.

CEL STRATEGICZNY II

STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA I USŁUG SPOŁECZNYCH

SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

(zgodny z celem Strategii Rozwoju Gminy- Poprawa warunków życia mieszkańców)

Proponowane kierunki działania:

1. Wspieranie aktywności oraz integracji społeczności lokalnej.
2. Wzrost poziomu edukacji , w tym wzbogacenie oferty przedszkolnej
3. Rozwój sportu i rekreacji w gminie.
4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców.

5. Rewitalizacja społeczna w sołectwach.
6. Kultywowanie tradycji i dziedzictwa narodowego.
7. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.
8. Rozwój usług społecznych i wsparcia na rzecz rodzin, w tym poradnictwa.
9. Realizacja projektów, programów i konkursów sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców.
10. Rozwój inicjatyw lokalnych.
11. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie działań społecznych.
12. Realizacja projektów z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa, z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych
13. Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców, w tym związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury społecznej.
14. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy.
15. Realizacja Programu Wspierania Rodziny i Pieczy zastępczej w gminie.
16. Realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
17. Realizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.

2. HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII NA LATA 2016-2024

CELE STRATEGICZNE	KIERUNKI DZIAŁANIA / SPOSÓB REALIZACJI	WSKAŹNIKI	RAMY FINANSOWE
<p>I</p> <p>WZMACNIANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY W WARUNKACH ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. 2. Rozwój przedsiębiorczości opartej na wykorzystaniu lokalnych zasobów i produktów 2. Rozwój i promocja produktów lokalnych. 3. Modernizacja zasobów gospodarczych i infrastrukturalnych. 4. Wspieranie nowoczesnego rolnictwa i pozarolniczego rozwoju wsi. 5. Realizacja celowych projektów ukierunkowanych na bezrobotną młodzież, kobiety i osoby w wieku 50+. 6. Doradztwo i pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej- pozarolniczej. 7. Rozwój ekonomii społecznej. 8. Wdrażanie programów aktywności lokalnej o charakterze społecznym, zawodowym i edukacyjnym. 9. Podnoszenie kompetencji kadr samorządowych, urzędów pracy i pozarządowych, w tym lokalnych liderów. 10. Podejmowanie działań z wykorzystaniem programów i projektów finansowanych ze środków krajowych i zagranicznych ukierunkowanych na zmniejszenie poziomu bezrobocia. 	<p>Liczba wydarzeń promocyjnych w gminie</p> <p>Wdrożenie projektów w obszarze rynku pracy</p> <p>Liczba działań wspierających rolników i ich rodziny/gospodarstwa.</p> <p>Liczba zrealizowanych wspólnie przedsięwzięć, projektów skierowanych na rzecz osób bezrobotnych.</p> <p>Liczba uchwalonych PAL, działań ekonomii społecznej.</p> <p>Liczba szkoleń dla kadr i liderów.</p>	<p>PROW, EFS, EFRR,</p> <p>budżet gminy, powiatu, PUP, województwa, środki NGO, LGD Brama na Podlasie</p>

<p>II</p> <p>STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA I USŁUG SPOŁECZNYCH SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie aktywności oraz integracji społeczności lokalnej. 2. Wzrost poziomu edukacji , w tym wzbogacenie oferty przedszkolnej 3. Rozwój sportu i rekreacji w gminie. 4. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. 5. Rewitalizacja społeczna w sołectwach. 6. Kultywowanie tradycji i dziedzictwa narodowego. 7. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym. 8. Rozwój usług społecznych i wsparcia na rzecz rodzin, w tym poradnictwa. 9. Realizacja projektów, programów i konkursów sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców. 10. Rozwój inicjatyw lokalnych. 11. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie działań społecznych. 12. Realizacja projektów z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa, z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych 13. Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców, w tym związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury społecznej. 	<p>Liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej.</p> <p>Liczba rodzin objętych pomocą specjalistyczną/usługami.</p> <p>Liczba programów, zajęć edukacyjnych skierowanych do rodziców/społeczności lokalnej.</p> <p>Liczba stypendiów szkolnych.</p> <p>Liczba wydarzeń i obiektów sportowych.</p> <p>Liczba programów, projektów, wydarzeń profilaktycznych, edukacyjnych skierowanych do osób chorych, starszych, niepełnosprawnych.</p> <p>Liczba lokalnych inicjatyw.</p> <p>Liczba prowadzonych i zakończonych procedur Niebieskich Kart.</p> <p>Liczba projektów korzystających ze środków zewnętrznych.</p>	<p>PROW, EFS, EFRR,</p> <p>budżet gminy, powiatu, PUP, województwa, środki NGO, LGD Bra-ma na Podlasie</p>
---	---	---	--

	<p>14. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy.</p> <p>15. Realizacja Programu Wspierania Rodziny i Pieczy zastępczej w gminie.</p> <p>16. Realizacja Programu profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.</p> <p>17. Realizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.</p>	<p>ZGODNIE Z ZAPISAMI W PROGRAMIE</p> <p>ZGODNIE Z ZAPISAMI W PROGRAMIE</p> <p>ZGODNIE Z ZAPISAMI W PROGRAMIE</p>	
--	--	---	--

Realizacja strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych, programów aktywności lokalnej w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

III. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Propozycja określa organizację, zasady i sposoby wdrażania strategii i jej monitorowania.

Wójt Gminy jest odpowiedzialny za wdrażanie strategii.

Rada Gminy - pełni bieżący nadzór nad realizacją strategii, czuwa aby przy tworzeniu budżetu uwzględniany był harmonogram strategii, uchwała zmiany w strategii, programy.

Koordinator wdrażania strategii- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

- gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
- prowadzi monitoring realizacji strategii,
- przedkłada informacje podczas sesji Rady Gminy w ramach OZPS i sprawozdawczości Ośrodka Pomocy Społecznej,
- może opracować harmonogram strategii, jeżeli zaistnieje taka potrzeba.

Zapewnienie spójności strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Podmioty zarządzające i realizujące zadania strategiczne powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy Strategii były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych gminy. W przypadku aktualizacji pozostałych dokumentów strategicznych stosowne zmiany winny być uwzględniane również w niniejszej strategii.

System aktualizacji strategii zakłada wprowadzanie zmian w dokumencie strategicznym. Zmiany będą proponowane przez Koordynatora i zatwierdzane przez Radę Gminy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie poddawana przeglądowi oraz aktualizacji **minimum raz na 4 lata**. Po wprowadzeniu zmian w strategii Koordynator Zespołu zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji strategii.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania strategicznego oraz wszystkim jednostkom i instytucjom których działalność może przyczynić się do realizacji strategii.

Odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz dostosowanie wszystkich planów i programów do jej ustaleń jest Wójt Gminy.

Monitoring

Najlepszym kryterium monitoringu i ewaluacji strategii będą zmiany w zmniejszeniu eskalacji problemu lub całkowitym jego wyeliminowaniu.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy, dane OZPS. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje

i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji.

Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie pod kątem:

- stopnia realizacji założeń oraz celów;
- efektywności, rzetelności i jakości realizowanych w jej ramach zadań.

ZAKOŃCZENIE

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Zasady budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

3. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Kulesze Kościelne na lata 2016-2024 ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.